

FOR THE YOUNG MAN IN THE PHOTOGRAPH

(Short Story)
(Trần Nghi Âu Cơ)

In Dalat, the only people still roaming the streets at one in the morning aren't prostitutes waiting for potential clients or junkies looking for a fix.

No, in Dalat, one of the two people still awake at one in the morning is a tiny woman preparing for business on a curbed, uneven sidewalk on the corner of Duy Tân and Thành Thái. Despite her dark, woolen coat and her lumpy, gray scarf, she shivers as a sly sliver of brutally cold wind slips through her armor of clothing. Under the towering streetlamps, partially dimmed by the drifting fog, she crouches to straighten three plastic tables, the color of over-chewed bubblegum. She lines matching colored chairs along the edges of the row, four chairs to each table. All her plastic furniture neat and orderly, the woman sits by a large tin pot atop a small clay stove and begins to stir the brew with a ladle. The pot is filled to the brim with steaming soymilk, perfect for warming the stomach on this toe-freezing night. Apparently satisfied that everything is ready, she leans back in her uncomfortable chair and waits patiently for her first customer.

The other person still awake at this hour is me, the awaited customer.

The woman smiles at me, her crooked front teeth illumine- ting her weary face. I stroll towards her and pull out a chair, careful not to knock anything out of place.

"One glass, please."

She nods. Lifting a tall glass from her tray of empty glasses, she holds it close to the pot. She tips her ladle over the mouth, creating a waterfall of soymilk. The sound of the warm liquid crashing onto the surface is intensely loud in the middle of the empty night.

While it is natural for everyone to be asleep at 1 AM in the morning, I can't sleep. It is 11 AM, yesterday, in California. California, home.

This is my first trip to Việt Nam without the protective presence of my mother. Everyone disapproved of my decision to go, feeling that I had not mourned long enough. They told me it is not right to move on with my life so quickly. It's only been six months. I must work hard, stay at home, light incense every morning and every evening in honor of her spirit because that's what she would have wanted. But the funny thing is, although they all think they know her, none of them really knew who she truly was. None of them understood her desires or her regrets. They knew nothing of her fears and her reasoning. Not even my brother.

But I know. I know because she always told me she and I were exactly alike. She called me her second chance; her second chance to make the right decisions. My mother, the tired plaything of Life, wouldn't have wanted me to

hold on to her death. She would have wanted me to retrace the steps of her life, adding my own detours and possibilities. The wistful look in her eyes when she told me her very last story, the one she's been hiding for all these years, was almost like a silent command urging me to go to Việt Nam.

“*Bé ơi, are you a Việt kiều?*”

The crackly voice of the old woman cuts into my thoughts and pulls me back to the misty, cool streets of Dalat. A warm pleasure grows in the center of my stomach at the word “bé”. Memories of aunts and uncles caressing my head because I was a little bé swirls in my mind and my face flushes at the thought of still being a child.

I grin at her and ignore the nagging memory of my brother telling me not to reveal that I am a foreigner in Việt Nam, lest they try to swindle the ignorant traveler.

“Yes, I am. I’m from San Jose, California.”

My tongue feels slightly tangled, warping around the familiar Vietnamese words that have been mostly absent in my life for the past few months.

“What are you doing out here at this hour? It is not safe if you’re not from here, especially for a pretty girl like yourself.” Her old, gray eyes immediately brighten with curiosity.

I am touched by her maternal instincts and vaguely flattered by the passing compliment.

“Oh no, *bà à*. I’m very familiar with Dalat. My mother used to take me here every summer when I was little. We would walk around Dalat with a few friends for hours after the city was asleep. I just wanted to...” My voice cracked. “I just wanted to relive some of those memories.”

“À, is that so? And where is your mother now? Why is she not here with you?”

I hesitate. “She’s very busy with work this summer, but she wanted me to go.” I stop, picking up the forgotten glass of soymilk to hold in my frozen hands and continue, “She says I’m old enough to take care of myself now.”

The woman nods understandingly, believing my lie.

I don’t want to deal with her blunt questions about my dead mother. The Vietnamese have an almost inconsiderate way of inserting themselves into a complete stranger’s life, forgetting that they are, in fact, talking to a person they’ve just met. At times, when I’m lonely, the familial freedom of Vietnamese strangers can be a welcomed intrusion. Other times, the American in me treasures the formality full of distant pleases and thank-yous.

Nevertheless, I feel slightly guilty for lying to this grand- motherly little woman, this *bà*.

Possibly sensing my unwillingness to talk, she turns away from me and, with her ladle, begins scooping out the thin, white film that has gathered at the top of her pot. I stare, mesmerized, at the hazy wisps of steam dancing on the surface of the brew.

Suddenly, the image of an old letter from forty years ago, the first letter in a bundle of papers, tied together with cheap string, bursts into my mind. The careful handwriting of a young lieutenant full of hopeful love seems to rewrite

its delicate words on the wallpaper of my mind. “Happiness is all around us. It is in our hands, and in the present. Yet, why do we waste our lives searching for it in distant places, only to bring loneliness and disappointment to ourselves?”

“*Bà ơi*, how long have you lived in Dalat?”

The woman, obviously pleased at the renewal of the conversation, tilts her head to count the years.

“Forty-four years. I have lived in this neighborhood for forty-four years.”

“Then do you know someone named Nguyễn Ngọc Thùy, the son of Ông Lý? They used to live on Minh Mạng.”

“Nguyễn Ngọc Thùy... Ngọc Thùy... Ngọc Thùy...” Her face contorts in concentration as she struggles to recognize the name.

I continue, hoping to find the right combination of words to help trigger her memory. “He was drafted into the war... um, he was a lieutenant. He played the guitar and the drums. He, uh...he was a literature teacher...”

Her face widens into a grin, finally remembering. “The boy always carrying a book wherever he went?”

I nod eagerly, waiting for more.

“Oh, of course I knew him! I knew everyone around here back then. Thùy was eight years younger than me. I knew his mother. We used to—wait. How do you know him?” Her pale, old eyes peer at me curiously.

Again, I hesitate, reluctant to share the last story, the last treasure my mother had left me. “My mother knew him. She wanted me to look for his family.”

The woman sadly shakes her graying head. “No, no. You won’t find them now. His whole family died during the war.”

I almost choke on the lukewarm soymilk, shocked.

“Everyone? Didn’t he have two brothers?”

“Yes. One died of alcoholism, Long, the younger one. The other one, I forget his name, died of pneumonia in ‘75, right before we surrendered.”

I recall the bitterness I heard in my mother’s voice whenever she spoke of April 30th of 1975, the day when Southern Vietnamese forces finally surrendered to the Việt Cộng. My mother, and many of her generation, called that year the year “we lost our country.”

“What about his parents?” I’m looking for any last links, anything connected to him.

“His mother died soon after his funeral in ‘68. Ông Lý hung on for a while after that, but I guess the realization that both Thùy and his wife were dead was just too much for him. He went to sleep one night and never woke up again. I attended all of their funerals.”

The old woman pauses, muffling her sniffles with her gloved hand. “It was tragic.”

I remain quiet, letting this news sink in. The silence of Dalat is comfortably peaceful, a refreshing contrast to the deafening quietness of back home. The stillness of the house after my mother’s death felt as if it might crush me; the weight of the loneliness was excruciating.

It is nearly 2 AM. I drink the last of my soymilk. Crunching on the grains of sugar that have sunken to the bottom of the glass, I pay the small woman and tell her to keep the change. She thanks me and reminds me to be careful.

As I rise to leave, she grasps my hand tightly, acknowledging our silent, temporary bond created by our common ties to the dead. I nod and turn away. A couple walk up to the tables, hand in hand, and sit down. They smile at the wispy, old woman as they order two glasses of soymilk.

A menacing cold burst of wind blows my hair across my face, into my eyes and my mouth. I pull my scarf tighter around my neck and bury my hands deep into the pockets of my coat and briskly walk down *Thành Thái* street towards my modest hotel room. Perhaps sleep will calm these haunting stories.

~*~

Even in the midst of turmoil and war, the late morning of Sài Gòn remained calm. The air was hot. The streets were full of life. Midnight vendors had packed their equipment at the break of dawn leaving their empty spots for vegetable and fruit stands to prepare for the busy, morning market.

The rusty bus full of sleeping soldiers trembled on the uneven road. Mere miles away from her, Thùy was wide awake, unable to sleep all night. He took in the familiar sights, while her name, the most beautiful word in all the languages of the world, echoed in his mind and heart: Mây.

His body felt light as he thought of the last time he saw her. The memory had happened six months ago on his last military leave, during the final days of his training. He often spent his two-day furloughs at Phong's house in Sài Gòn, instead of taking the four hour long ride home to Dalat. Phong was his best friend and Mây's older brother.

Thùy remembered the house had been quiet that morning as if caught in a spell. The familiar guitar case by the window was opened. And Thùy had sat down noiselessly at the foot of his friend's bed and begun to strum the guitar strings softly. Slowly, the lonely notes of Mr. Acker Bilk's "Stranger on the Shore" filled the half-darkened room. And then—

"Ah! Anh Thùy, is that you?" Mây's delicate voice was full of surprise and, as he happily recalled, pleasure. She had just returned to Sài Gòn from Nha Trang.

He remembered looking up at her face. The morning sun-shine had sneaked into the room through the cracks of the curtains, grazing her cherry cheeks and resting on the tips of her long eyelashes.

At that moment, having thought it impossible, Thùy felt himself falling deeper into her dark, brown eyes, deeper into the imaginary embrace of her arms, deeper into the kiss he had been waiting for so long, the kiss that had yet to come.

The bus jolted gently as it crawled over potholes. Thùy's heart pounded to the rhythm of the squeaky wheels of the bus, still hearing her voice saying his name over and over again. Ah! Anh Thùy.

He fingered a small hole at the bottom of his seat and imagined her small face. The corners of her pouting lips, always curved into a near smile, but never quite there; the bridge of her nose, so slender, he often felt the desire to rub it between his thumb and forefinger, then let his hand slide down the arch to rest on the tip of her nose; the thick strands of constantly tangled, black hair brushing against her intelligent, round forehead. Every wispy shadow of her

eyelashes and every crinkle of laughter on her face were embedded into Thùy's mind. But most of all, during the endless nights in the torturing humidity of Xứ Quảng, when sleep seemed reluctant to come to him, the only thing keeping him from putting a bullet through his brain was the soothing memory of her glistening eyes, so dark that they were almost black.

He was anxious to see her again; anxious and nervous. Since six months ago, after Phong had granted his permission for Thùy to start writing to her, Mây and he had, in his mind, grown closer. Never once in any of his letters did he outwardly reveal his feelings for her, but he was sure she knew. Mây was far more perceptive than any other twenty-year-old girl he had ever known. Although she never directly responded to the adoration he sought to hide (and, in part, reveal, between his carefully chosen words,) he knew she was aware of how he felt.

He didn't know what he was going to do when he finally saw her. Almost frantic because the the rusty bus was driving him closer and closer to her, he recalled the American movies he had seen. Clark Gable had grabbed Vivien Leigh and kissed her in a moment of wild passion. Maybe he could... No, he couldn't do that. One couldn't do something like that in Việt Nam and get away with it. Only in America.

Thùy couldn't even fathom treating her roughly. She was so frail. One touch, even a gentle one, by a hard hand would crumble her. No, the moment they saw each other should be tender and loving. He wanted it to be a memory that always made her happy.

The bus slowed to a stop in front of the small house on Yên Đổ. Thùy swung his army pack over his shoulder and made his way to the front of the bus.

"Remember to send my regards to Miss Sài Gòn!" The sleepy voice of his friend, Tâm, sung out from behind the driver's seat.

Lighthearted laughter spread through the bus from those who were awake.

Thùy grinned, lightly nudging Tâm's head with his knuckle. "Go back to sleep, you dog! I'll see you in two weeks!"

He nodded to the driver and hopped off the steps.

The bus roared away leaving a cloud of smoke. He stood there for a moment, taking in the sight of home, her home: a picturesque, brick red house where most of his adolescent memories took place when he and Phong were inseparable. It reminded him of the beautiful houses in the American movies he used to watch. Of course, her house was smaller, and less fancy, but he couldn't imagine coming home to any other house, especially after many long, gruesome weeks of fatigue and gore.

The metal gates in front of the house stood opened and the sliding door was cracked just a bit. From inside the house, Thùy heard the faint, squealing giggles of children, probably Kiều and Châu, Mây's younger sisters. The smell of fried rice and soy sauce wafted through the hot air of the Sài Gòn morning. Thùy took a deep breath, filling himself with much needed confidence, then lifted his hand to slide the door wider and stepped into the small living room.

The familiar bookcase standing by the window displayed even more books since the last time he saw it. A chalky smell of incense burning on the altar to Mây's father, Bác Mưu, gave the empty room an oddly comfortable, eerie

feeling. The girls' voices, mixed with Phong's booming laughter, trailed in from the bedrooms.

Before he could walk towards the rooms, someone softly called his name, "Anh Thùy." The voice he had waited to hear for more than five months filled his head with lightness.

He turned towards the square kitchen table, a smile standing ready on his lips. As his eyes met her enchanting face, his heart dropped to a sudden stop, the brightness in his face dissolving into the stuffy air, along with any hope for her requited love. His hands were suddenly clammy and hot. The weight of the pack on his shoulder suddenly felt unbearable. The strap slid down his arm and his pack slapped the floor with a deafening thud.

Sitting next to Mây was a tall man dressed in uniform; a major. He was perhaps a few years older than Thùy. Thùy felt like a dusty vagabond standing next to this clean-shaven stranger. His sharply defined jaw line evoked a sense of his masculinity and power. Rising from the table at which Thùy had spent the bulk of his school years doing his schoolwork, the man flashed a smile at Thùy, welcoming him into the house he was practically raised in.

Thùy steadied his right hand and stepped toward the man, his arm extended for a handshake.

"Anh Vũ, this is Anh Thùy, Anh Phong's best friend. Anh Thùy is the boy I told you about. We've been writing to each other for the past few months." Mây's voice trembled slightly.

She turned to Thùy and held out her arms. "How are you, Anh Thùy? You're a week early."

Thùy wrapped his arms around her thin shoulders and quickly let go. "I was granted an early leave."

"How are things in the central region?" Vũ's voice was friendly.

Had they met under any other circumstances, Thùy was sure they would have been good friends. The tall stranger reminded Thùy of his men in the army: easy-going with an intense love for life.

Thùy, with a wistful smile on his face, replied quietly, "Everything's fine. The men are holding up."

A forced sense of hope filled the room. Vũ let out a small laugh of relief, his eyes shining with comradeship and sympathy. He began telling the progress of his own men at Củ Chi, where a lot of U.S. troops were stationed.

Thùy noticed Mây's deep eyes watching his face as he felt the sadness seeping into his fading smile.

~*~

Sitting up on the thin mattress, I roll onto my knees to look outside the window above my bed. The calls of vendors selling fist-sized clumps of sweet rice wrapped in green banana leaves and warm, syrupy porridge slopping around in little baggies drift into my room as I slide open the window. The musty curtains with faded white and yellow magnolia prints envelope my body as I stick my head out into the morning light. The gray fog of last night had been replaced with the morning dew. I look down at the small figures zooming by on dusty motorcycles, most of whom are undoubtedly on the way to one of

the many cafés in Dalat for their first cup of black coffee for the day. Across the street from my room, a bright sign reads in mixed Vietnamese, French and English, “*Việt Hưng: Restraunt de Family.*” I laugh to myself remembering my mother’s annoyance at the misspelling and inconsistency of the languages used.

I inhale the familiar smells of the childhood summers spent with my mother here. For every summer since I was eight, up until two years ago, I spent almost every morning of my Junes, Julys and Augusts waking up to this view. And now, for the first time, I wake up to it alone. I sigh and slump back down on the bed, restfully tired and sleeplessly sleepy.

Despite having been in Việt Nam for more than a week now, my nights and days are still jumbled between the time zones of San Jose and here. Since I first arrived in Dalat three days ago, sleep has been an unwilling acquaintance, often passing over my bed on its nightly journeys through the city, forcing me further into my thoughts of Bác Thùy and my mother.

I climb off the bed, dragging half of the thick, lumpy blanket onto the floor, and shuffle to the small table near the bathroom door. I pick up a spiral notebook. The green cover, once shiny and new, now barely hangs onto the metal wire listlessly. Flipping through the equally haggard pages filled with spurts of my thoughts and short Kodak moments of my days, captured by loopy handwriting legible only to me, I search for the small, black and white photograph. I find it towards the middle of the notebook, carefully taped onto the center of the page. I had glued a copy of an old letter below the photograph.

Not wanting to face the mess of the abandoned blanket and unmade bed, I slide down onto the floor next to the table and begin to read.

Quảng Ngãi, March 2nd, 1968

Mây,

It has been raining for almost an hour now. I am sitting in a café writing this. Ever since I sent that first letter to you, I have been living in a state of perpetual anticipation. I can’t understand why. But I want you to know that the ecstasy I felt in my heart when I finally heard someone say “Lieutenant! You have a letter from a Miss Mây from Sài Gòn” was indescribable. And each time I reread your letter, I silently thank you for giving me this much.

I am starting to feel like a real soldier. I eat my meals under the stars and sleep on a ratty cot; the hands you have always loved and regarded as beautiful are constantly holding an M16, along with a chain of bullets. Fingers always, always ready for an attack from the enemy. And the metal helmet, hot and uncomfortable, has become a permanent part of my head. You would laugh if you saw me now because only you would know I’m not as tough as I look.

When I first came here, I took over command for a fellow lieutenant who had “gallantly sacrificed himself for the betterment of his nation”. I heard that in all of the battles, he always led his troops unhesitatingly, with a willpower I can only hope to achieve. Here, let me drink one glass of whiskey to Nhung, a fallen comrade.

It is almost 6 in the evening and the sky still refuses to stop raining. The owner of this café is from the South, so he holds a special fondness for my men and me. Just now he asked me, “Anything else, Lieutenant?”

Grinning, I replied, “One more bottle, please, Pop!” He is an old and cheerful man, so everyone calls him “Pop”.

Lately, I’ve started to believe in good luck charms. If you can, can you give me any small thing of yours so I can carry with me for good luck? Remember, Mây!

I should stop, the sky is growing dark. Send my love and regards to Phong and the family.

Anxiously awaiting your reply,
Nguyễn Ngọc Thùy.

I sigh, trying hard not to think about the dangerous height where his hopes were drifting before he realized he had nothing. Even though I’ve probably read his packet of letters as many times as he read her letters, I still feel a passing resentment towards Mây for breaking his heart and sending him back to the battlefields under a cloud of despair.

And then, with a jolt of mild surprise, I remember that the Mây of forty years ago is—was my mother. In my mind, Mây of forty years ago and my mother were two completely different people in two completely different worlds. The only thing they shared was the same passage of life, but at different places.

My attention drifts towards the photograph. Ever since my mother died, my eyes haven’t been able to look at this picture without filling with tears. Today, however, my gaze is pulled towards the faded faces.

In the picture, two people sit at a table full of food, a young man and a girl. The girl is looking down at her plate, avoiding eye contact with the camera. Her face is a replica of my own: the same thick, black hair flowing from under a dark-colored cap, the identical wide forehead, and similar pouty lips. The eyes, however, are far more radiant than mine. They are deep and round, so dark, I can almost see my reflection when I look into them. She is my nineteen-year-old mother on the cusp of adulthood.

The young man is sitting next to her. A small patch of his crew cut hair at the top of his head is sticking up defiantly, refusing orders to flatten. The corners of his closed mouth lifted into a quiet smile, and the crinkly creases at the tips of his kind, shining eyes reveal his internal pleasure. Bác Thùy must have been about twenty-five years old when this picture was taken. I shudder, thinking of his unexpected death a few short months later. I tear my eyes away from his serene face and resist the urge to stare at the long, slender fingers of his hands wrapped around a pair of chopsticks, the hands my mother had always loved.

The late morning sunlight cuts through the pale magnolias of the curtains and intrudes my room, the bright shadows of light dancing on the bed. I close the notebook gently, not to upset the remaining frail hinges of the thin, green cover. Inhaling deeply, I get up from the floor and carefully set the notebook back on the table.

It is time for a shower. Today is a big day.

~*~

Mây quietly stood at the door leading into the unlit living room. She watched the silhouette of his thin frame, so thin she was surprised he was able to lift his heavy army pack. He was sitting on the hard, wooden chair next to the bookshelf, listening to Phong talk about their old childhood friends. Her brother was careful not to mention the names of former classmates who had “sacrificed themselves for the betterment of their nation”. Mây hated the language used to describe the deaths of the fallen soldiers. It was patronizing, and lessened their deaths by turning it into some civic duty. She shook her head and forced herself to erase the image of death from her mind. She recalled a passage from one of his letters, trying to imagine him fighting some unknown enemy on the battlefield. “Everything in life will come. And everything will pass. The other day, when my platoon was surrounded by the enemy and bullets were whizzing by like a hail of rain, the only thing running through my head was, ‘Is my life going to end right here? Right now?’ We had lost all communications with our unit, so we took a risk and punched a hole through the enemy fire in order to retreat. It was only when I saw our unit again that I really believed I was still alive.”

Mây watched Thùy’s graceful fingers absentmindedly thumb through one of her books, Hemmingway’s *The Old Man and the Sea*. She remembered writing to him about her pleasure at finding a translated version at one of the old bookstores they had often frequented together. In the dark sunlight of the afternoon, his soft eyes stared down at the pages, nodding at Phong’s words, and responding at the appropriate pauses.

For a moment, Mây forgot about the grueling war and concentrated on the two men, one telling animated stories while the other listened. It was almost like the carefree days before the war, when Thùy was just her brother’s best friend and not the man whose heart she had just broken. A surge of guilt flooded through her body as she recalled the pained look in his eyes when he first saw Vũ. The heaviness came in most violently when she watched Thùy shake Vũ’s hand. But as she watched Thùy listening to her brother’s stories, the guilt was overwhelming because she knew that, although Phong was his best friend, he was not the person Thùy longed to talk to when he came to Sài Gòn. The person he longed to be near was Mây.

She shifted her feet quietly and walked into the room. The two young men turned towards her. Phong stopped talking, while Thùy lowered his eyes. He had washed up and changed into one of Phong’s shirts, which hung loosely on his skeletal body. His tanned arms appeared even darker against the white of the shirt.

“Anh Thùy,” she paused, choosing her words carefully, “I was thinking of browsing the bookstores; would you like to come with me?”

Thùy got to his feet, his eyes glistened with some of their former joy.

Phong jumped in quickly. “Go on, Thùy, you can borrow my Vespa.”

Thùy nodded, still not saying a word, only smiling.

The mild scent of cheap soap drifted from his swaying, short hair as she sat behind him on the Vespa. The white shirt billowed in the swift wind like a parachute.

There was barely any traffic. The streets of Sài Gòn were not congested with smoky motorcycle exhaust like they used to be; these days, most people either bicycled or walked.

Mây raised her right hand and clasped tightly onto his shoulder to steady herself.

He grinned and said, "When I was still training at Thủ Đức, Phong introduced me to a girl named Uyên. And when I drove her around town, my waist was warm because she used to wrap her arms around my stomach. Now, when I'm driving you, my shoulder is warm, but my waist feels empty."

Not wanting to risk giving him any more empty hope, Mây remained quiet. She had done enough damage with her letters. Though in her mind, they seemed innocent and platonic, he had read them as a signs of encouraged love.

They spent the whole afternoon driving from bookstore to bookstore, looking for novels by foreign writers with good translations. He patiently waited for her by the doors while she looked through page after page of musty books.

After visiting what seemed like the last bookstore in the city, Thùy turned his head sideways to watch Mây climb onto the bike and asked with a childish gleam in his eyes, "Mây, how about some ice cream at Âu Lạc?"

Mây felt her pounding heart sink to her stomach. She answered quietly, almost whispering, "No, thank you. I just want to go home."

Thùy lowered his head. Without a word, he started the engine, then drove her home.

That evening, instead of eating dinner with the family, he and Phong went drinking with a few of their old friends.

Around midnight, Mây got up for a drink of water. On the way to the kitchen, she noticed Thùy sleeping on the small cot in the living room. She stood over his bent form, passed out from a night of heavy drinking. Her heart swelled with love for the lonely shape lying in front of her; a love reserved for family, not the kind he wanted from her. She looked at his thin body, curled into the shape of a fetus, appearing more vulnerable than ever. His head was resting on his clasped hands as if to shield them from harm. A soft ray of moonlight shone through the slightly opened window and spilled onto his sleeping face. Mây watched the shadows on his cheek and wondered why she couldn't fall in love with him.

A line in one of his letters ran through her mind while she stood still by the cot, listening to his steady breathing. I'm not as tough as I look. To her, he would never be tough. He would never be anything other than the gentle boy who spent summers swimming with her family and making her laugh. He was part of the family. That and nothing more.

Thùy shifted his body slightly. He turned his face towards her and continued to sleep. His eyes moved restlessly underneath his lids. What was he dreaming of? she wondered, then stopped herself, guessing the answer.

Early next morning, Mây was surprised to see Thùy standing in front of the bookcase, fully dressed in uniform. "Anh Thùy, where are you going so early today?"

He smiled sadly. "I'm going back to Quảng Ngãi. But first I am going home to Dalat for a few days to visit my parents. I wanted to wait until you got up to say good bye."

Painful shock overtook Mây. Her body felt numb, losing the ability to move. Thùy had written to her in a letter saying he would meet her family in Nha Trang to spend a few days swimming in the ocean together before he went back to his post. But he never mentioned Nha Trang as he fingered through the books on the shelves, never lifting his eyes to meet hers.

Trying her best to hide her dismay at the suddenness of his departure, Mây stood by him, quiet. Thùy pulled out the Hemmingway book he was looking at the day before and asked Mây softly, "Can I borrow this to read on the bus?"

She nodded. Thùy muttered a "thank-you," then followed Phong out the door, his bulky pack riding his shoulder.

Mây watched his retreating back, already missing the moldy green fabric of his shirt, faded, but unwrinkled. She waited for him to turn around and look at her one last time. But he never did.

~*~

"Bé, where do you want to go?" The *xe ôm* driver is getting impatient. His dirty baseball cap covers most of his greasy, black hair. The few strands that had escaped captivity fall past his thick eyebrows and bar his beady eyes, making him look even more menacing, and somewhat untrustworthy.

I ignore his snappy tone and continue to flip through my beloved spiral notebook for the address *Câu Phong*, my uncle, had given me. After another minute, I finally say, "*Thánh Mẫu Cemetery*, please."

The man wrinkles his stubby nose and puts his cigarette out with the toe of his boot. I tuck the notebook safely into my backpack, then carefully swing my right leg over the leather seat and center myself behind the moody little man. He starts the engine and we fly swiftly past unsuspecting pedestrians and other drivers. Not wanting to embarrass myself by rolling off the bike, but also reluctant to touch any part of this unpleasant man, I hold on to the space in the seat between him and me with both hands and lean in carefully.

Today is the first of August. *Bác Thùy* died exactly forty years ago. His friend, *Bác Tâm*, told the family what happened when he brought the news a week later. The men had reported that everything was safe and sound. It appears that the enemy had already left the area. So no one knew what *Bác Thùy* was doing out there in the fields. Checking for mines was not his job; he was an officer. But before anyone had noticed he was gone, an explosion shook their camp. He died instantly.

The houses and shops grow sparse as we approach the deserted road leading to the cemetery. My mind cruises alongside the rushing wind, wandering through thoughts and questions. I think about my mother on the morning *Bác Thùy* was killed. To her, it was just another normal routine day. To her, he was still alive; still breathing and living life. How could she have known that he laid dead in some body bag among countless other corpses? She didn't receive the news until a week later. During that week, she went through

her everyday life thinking he was still alive. Death, though inevitable, is always a shock, even during times of war.

I try to imagine how my mother felt when she heard the news. But then I stop, knowing I will never come close to understanding the horror and guilt she must have experienced. As we speed past dusty children with matted hair playing by the dirt road, I close my eyes and try to remember how my mother told the story.

~*~

In a moment of disbelief, as the trumpets sounded in the cool midday air of Dalat, Mây silently reminded herself to write to Thùy about the mellifluous song, knowing that he loved the sound of trumpets. She began to write the sentence in her mind when a cold shiver ran through her chest. A hard realization suddenly hit her that it was the bloody remains of Thùy's body lying inside that black coffin, young and strong, not some old stranger's.

Thùy was dead.

It was difficult for her to believe. It was difficult for everyone to believe. Just last week Thùy sat right there eating an apple. Remember? He was laughing. Remember, Mây? He drove you around Sài Gòn to buy books. It was only last week. He can't be dead. No, this has to be some kind of mistake...

But when the body arrived, there was no use trying to deny it. It was really him. He was the person everyone was mourning: it was his body in the coffin, long legs permanently at rest, gentle eyes closed forever, his heart still. And his arm? The tanned arm he had wrapped around her as his heart was breaking just ten days before had been blown off in the explosion. And the elegant fingers that had never dared graze her hand were lost somewhere in the bloody field. Gone.

His tiny mother cried quietly to herself, unable to contain the violent sobs that overtook her body. Her hand held tightly on to Mây's, never relaxing, never letting go. His portly father, usually jovial and happy, stood in front of his son's coffin, broken and dejected.

Standing a little way from everyone else was a young woman Mây had never seen. She was holding her head in both her hands; long, smooth hair draped over her trembling shoulders like a black veil. Her heartbreaking moans drowned the soft crying of the others, echoing in the still air. The tears running down her face seemed like they would never stop flowing. Her small hands squeezed tightly onto Thùy's dog tags, as if trying to imprint the ridges of his name into her palm. She had been in love with Thùy. Everyone knew it. Everyone also knew that the love was unrequited.

You would've been happier had you loved her instead of me, Huy^{ễn} thought bitterly, watching an old man leading the young woman away, her long silky hair gently swirling behind her. The woman's chilling moans, mixed with Mây's remorse and guilt, hung in the air. It was almost suffocating.

Mây's eyes were the only dry ones in the midst of all the incense smoke and dusty clouds from the trampling feet. The only thing running through her mind was the slow melody of "It's Now or Never," the song Thùy often sang to her and her sisters in his stammering English when he lived in Sài Gòn. As she

watched shovels of dry dirt hit the lid of his coffin, she realized that during the times he sang this song, he was trying to tell her how he felt in his quiet, gentle way.

*“It’s now or never
Come hold me tight, Kiss me, my darling
Be mine tonight! Tomorrow will be too late
It’s now or never, My love won’t wait.
When I first saw you with your smile so tender
My heart was captured; My soul surrendered
I’d spend a lifetime waiting for the right time
Now that you near; The time is here at last..
It’s now or never...”
Tomorrow will be too late.*

Had Mây known he was going to die, she would have been willing to cross the universe with him just to have a bowl of ice cream, just because he asked her to. If only she’d known. But that moment, right then, was tomorrow. And it was too late. Please forgive me, Anh Thùy. Forgive me...

~*~

I look at the scrawny driver and ask again suspiciously, “\$30.000 đồng?”

He nods slowly with a cunning smirk on his face. “That’s right, bé. It was a long ride.”

I know he thinks I’m an ignorant tourist, but I bite my tongue. I don’t want to make today ugly by taking part in a petty argument. I pay him the money and make my way down the dirt road, hoping never to see his mousy face again.

Bác Thùy’s grave is at the opposite end of the cemetery. His simple tombstone is clean and well kept.

Nguyễn Ngọc Thùy
Born in Dalat on 10/9/1943
Died in Quảng Ngãi on 8/1/1968

I sit in front of it, careful not to touch any of the other graves. From my backpack, I pull out a thin, bent bundle of white and yellow daisies. I also take out a slightly dented box of melting strawberry ice cream, some napkins, two small, red bowls and two silver spoons. I set the items in front of the grave. A young caretaker cutting weeds growing on nearby dirt mounds looks up from his work to peer at me curiously.

I stare at the grave, uncertain of how to start. Taking a deep breath, I say, “Hello, *Bác Thùy*.”

A gentle breeze floats past the grave and brushes against my cheek softly, as if listening intently to my voice.

“You’ve never met me, but I feel like I know you really well because my mother’s told me so much about you.” I bite my lip, slightly self-conscious.

“Today is the fortieth anniversary of your death. I’m not sure if that’s something to celebrate, but I think it should be honored.”

I pick up the bundle of flowers and lean them against his tombstone, next to his name. Then I continue to talk. “I picked a whole bunch of daisies for you this morning from the garden in front of my hotel. They were my mother’s favorite flower, but you probably knew that.”

I pause, trying to think of something else to say.

“I’m sorry they’re so sad-looking. I had to put them in my backpack because I didn’t want the petals to fly off on the ride here. I guess that would’ve been better than having the stems all broken, huh?”

The chirping of flittering birds ripples through the empty air like a soft chuckle.

Remembering the sopping container of ice cream, I carefully set the box atop of a piece of napkin and pull off the lid. The ice cream, victim to the warm air, is melting rapidly. Using one of the spoons, I fill the two bowls with the runny slush, then place one bowl at the center of his grave. I lean back and look at the grave as if someone is sitting there.

“Before my mother died, she told me about your last furlough. I’m really sorry she didn’t accept your invitation. I don’t know how to show it except to have some ice cream with you.”

Thinking for a moment, I add, “In her place.”

[]

CHO NGƯỜI TRONG ẢNH

(Truyện Ngắn)

(TTBG chuyên Việt ngữ)

Ở Dalat, những ai còn lang thang hè phố vào lúc một giờ sáng thì không phải là các cô gái giang hồ đang đợi khách, hoặc những kẻ ghiền ma túy đang đợi kiếm hàng mua.

Không, ở Dalat, một trong hai người còn thức vào lúc một giờ sáng là một phụ nữ bé nhỏ đang chuẩn bị dọn hàng nơi con dốc gập ghềnh, góc đường Duy Tân & Thành Thái. Dù khoác trên người cái áo lạnh dày với một cái khăn quàng màu xám đã sờ sác, thân hình bà vẫn thấy run lên mỗi lần có cơn gió lạnh tàn nhẫn tạt qua, luồn vào trong áo. Bên dưới ngọn đèn đường cao bị mờ ám đi bởi sương đêm, bà cúi mình sắp xếp ba cái bàn bằng nhựa có cái màu giống như màu của một miếng kẹo cao-su đã được nhai đi nhai lại nhiều lần; rồi đặt bốn cái ghế nhỏ vào chung quanh mỗi bàn. Xong xuôi đâu vào đó, người đàn bà ngồi xuống cạnh cái nồi lớn kê trên lò, đưa cái vá dài quây lớp sữa đậu nành đang bốc khói, món thức uống rất thích hợp cho khách qua đường trong một đêm giá lạnh đến buốt giá như đêm nay. Như thỏa ý với mọi thứ đã sẵn sàng, bà dựa lưng vào thành ghế ọp ẹp và kiên nhẫn đợi chờ người khách đầu tiên.

Kẻ thứ hai còn thức vào giờ này chính là tôi, người khách đang tìm đến cái quán của người đàn bà.

Người đàn bà mỉm cười với tôi, hàm răng trước không đều làm lộ rõ nét mệt mỏi trên khuôn mặt. Tôi bước về phía bà, kéo ghế ngồi xuống, cẩn thận để khỏi làm chao đảo cái bàn.

“Cho con xin một ly sữa”.

Bà gạt đầu, nhón cái ly khỏi cái mâm, đưa đến gần sát bên tôi; xong múc một vá sữa rót vào. Tiếng sữa đổ xuống nghe vang to hơn giữa đêm lạnh vắng.

Một giờ khuya, ai ai cũng đều đã ngủ thì phần tôi lại không thể ngủ. Bây giờ đang là 11 giờ trưa hôm qua ở California. California, nơi tôi đã chào đời.

Đây là lần đầu tôi về VN mà không có sự hiện diện của mẹ tôi bên cạnh. Cả gia đình chẳng ai đồng ý với cái quyết định này, viện cớ rằng thời kỳ tang chế của tôi vẫn còn chưa dứt. Họ cho là tôi đã sai lầm trong việc tự sống theo ý mình gấp rút như vậy. Mới có sáu tháng thôi. Và theo như họ thì tôi phải làm nhiều việc, phải ở nhà, thấp nhang mỗi ngày trên bàn thờ mẹ tôi. Nhưng có điều đáng buồn cười là không ai hiểu được nỗi ước muốn hay mối hối hận nào của người đã khuất. Họ chẳng biết gì về những ý nghĩ mẹ tôi. Ngay cả anh tôi cũng không biết.

Còn tôi, tôi hiểu. Tôi hiểu bởi vì thường nghe mẹ nói rằng tâm tư và hình thể tôi thật giống với bà. Bà gọi tôi là cơ hội thứ nhì của bà, kẻ điều chỉnh giùm những gì bà từng làm lẫn. Mẹ tôi, một món đồ chơi mệt mỏi của Cuộc Đời, không mong tôi cứ tiếp tục bị ảnh hưởng buồn sâu sau khi bà đã chết. Bà chỉ muốn tôi lần theo những bước chân của đời bà, thêm nữa, trên những khúc queo của cuộc đời riêng tôi. Ánh mắt buồn bã của mẹ tôi khi kể cho nghe câu chuyện cuối cùng mà bà đã chôn giấu trong lòng từ mấy chục năm qua đã giống như một mệnh lệnh âm thầm, buộc tôi phải lên đường tìm về VN hôm nay.

“Bé ơi, con có phải là Việt kiều không?”

Cái giọng khẽ khàng của người đàn bà làm cắt ngang ý nghĩ, kéo tôi lại trên những con đường đầy sương lạnh lẽo của Dalat. Một nỗi ám áp lan vào tim khi nghe chữ “bé” bà gọi. Kỷ niệm những lần được các cậu các dì vỗ nhẹ lên đầu mà đôi má nóng bừng y như khi còn là một đứa trẻ, cứ xoáy xoáy trong đầu tôi lúc này.

Tôi hé miệng cười với bà và không màng nhớ đến những lời vẫn hay nhắc nhủ của anh tôi rằng khi trở về VN, đừng bao giờ nói cho ai biết tôi là một Việt Kiều để không bị nhìn như một du khách dễ bị gạt gẫm.

“Dạ phải, con từ San Jose, California đến.”

Cái lưỡi tôi hình như đơ cứng khi đã lâu, kể từ ngày mẹ chết, tôi không có dịp nói tiếng Việt với bất cứ ai.

“Sao giờ này con còn ngồi đây?” đôi mắt già nua lập tức ánh lên nét tò mò, “không an toàn đâu khi con là một người từ xa đến, nhất là con lại xinh đẹp nữa.”

Tôi cảm động vì sự lo âu của bà dành cho, y hệt như của một người mẹ, và cũng thấy hơi thú vị vì lời khen tôi đẹp trong câu nói sau cùng.

“Ồ không, bà ạ. Con rất quen thuộc với Dalat. Khi còn nhỏ, con vẫn được mẹ đưa về đây trong mỗi mùa nghỉ hè. Hai mẹ con con lại thường đi dạo với

vài người bạn khi cả thành phố đều đã yên ngủ. Con chỉ muốn...” Giọng tôi run run. “Con chỉ muốn trở lại những kỷ niệm đó thôi.”

“Vậy hả? Bây giờ mẹ con đâu? Sao không ở đây với con?”

“Mẹ con bận lắm trong mùa hè này”, tôi đâm do dự, “nhưng bà vẫn muốn con đi về VN.”

Ngừng lời, đưa lên môi cốc sữa đã bị bỏ quên trong bàn tay lạnh ngắt, tôi tiếp:

“Mẹ con nói, bây giờ con đã đủ lớn để có thể tự lo cho mình.”

Người đàn bà gạt đầu về thông cảm và tin ngay lời nói dối của tôi.

Tôi không muốn đối diện với những câu hỏi thẳng thắn về người mẹ đã chết. Người VN thường hay có cái tánh gần như số sàng khi cứ ưa nhảy vào đời tư kẻ khác bằng những câu hỏi, cho dù đó là một người họ vừa mới gặp. Thỉnh thoảng, khi cảm thấy cô đơn, thì cái tính cởi mở thân mật của những người VN có thể được tôi ưa thích. Nhưng cũng có lúc, cái máu Mỹ trong tôi lại thấy thoải mái hơn với những nghi thức lịch sự xã giao của người phương Tây.

Tuy nhiên, tôi tự nghe có tội chút ít vì đã nói dối với người phụ nữ già nhỏ bé này.

Có lẽ cảm nhận sự không muốn chuyện trò của tôi, bà quay đi, cái vá trong tay, bắt đầu vớt lớp màng mỏng đọng lại trên nồi. Tôi chăm chú nhìn theo làn khói đang nhảy múa.

Bỗng dưng, một trang thư cũ được viết ra từ bốn mươi năm trước, lá thư đầu tiên trong cả xấp giấy tờ được cột bằng một sợi giấy mỏng mảnh, loé hiện trong óc. Nét chữ đẹp của một viên Trung úy trẻ, trong tim chứa đầy hy vọng tình yêu, bây giờ nhẹ nhàng in lại trên các bức tường của khối não tôi. “Niềm vui, hạnh phúc chỉ hiện diện chung quanh, trong tâm tay và ở hiện tại. Vậy thì tội gì phải kiếm tìm xa xôi để rồi chỉ nhận lấy những cô đơn ray rức?”

“Bà ơi, bà ở Dalat từ khi nào vậy?”

Người đàn bà rõ ràng tỏ ra mừng rỡ khi lại được tiếp tục cuộc trò chuyện với tôi, ngắt cổ đếm số năm:

“Bốn mươi bốn năm. Bà đã sống trong vùng này bốn mươi bốn năm rồi con ạ.”

“Vậy bà có biết ai tên Nguyễn Ngọc Thùy, con trai ông Lý? Họ từng lưu trú trên đường Minh Mạng?”

“Nguyễn Ngọc Thùy... Ngọc Thùy... Thùy?” Khuôn mặt người đàn bà nhăn lại như thể đang lục lọi trí nhớ theo cái tên tôi vừa gọi.

Tôi tiếp tục trong hy vọng, cố tìm lời để giúp bà rơi vào ký ức:

“Câu trai bị gọi đi lính... um, từng đeo lon Thiếu úy. Thường chơi đàn ghi-ta và trống. Cậu ta, um, ... cũng là giáo sư văn chương...”

Khuôn mặt bà sáng lên trong một cái cười khi cuối cùng mọi sự cũng được nhớ lại:

“Câu trai luôn cầm cuốn sách trên tay ở bất cứ nơi nào, phải không?”

Tôi mau mắn gạt đầu, đợi chờ thêm những dữ kiện kế tiếp...

“Ồ dĩ nhiên là bà biết! Bà biết hết mọi người sống trong thành phố này dạo đó. Thùy nhỏ hơn bà 8 tuổi. Bà biết mẹ cậu ta. Chúng tôi thường –xem nào! Nhưng sao con cũng biết cậu Thùy?”

Đôi mắt nhợt nhạt già nua nhìn tôi cách tò mò.

Lần nữa, tôi do dự, không muốn chia sẻ câu chuyện cuối cùng, thứ gia tài mà mẹ tôi đã giao lại cho tôi:

“Mẹ con biết người ấy. Bà muốn con đi tìm gia đình họ.”

Người đàn bà buồn bã lắc đầu: “Ô không, không. Con không thể tìm ra họ đâu. Tất cả mọi người trong nhà họ đều đã chết hết rồi trong thời kỳ chiến tranh.”

Tôi gần như hốt hoảng trên ly sữa đã nguội, kêu lên: “Tất cả mọi người? Có phải người này có hai anh em trai?”

“Đúng. Một chết vì nghiện rượu, tên Long, người em. Còn người anh kia, bà quên mất tên, chết vì sưng phổi năm 1975, ngay trước khi Miền Nam bị chiếm.”

Tôi nhớ lại nỗi căm hờn trong giọng nói mẹ tôi bất cứ khi nào bà nhắc về biến cố tháng Tư 1975, khi Miền Nam VN cuối cùng bị mất vào tay Cộng Sản. Mẹ tôi, và nhiều người trong cùng thế hệ, thường gọi đó là năm “chúng ta mất quê hương.”

“Còn cha mẹ Bác Thùy thì sao, thưa bà?” Tôi đang cố dò hỏi cho biết bất cứ liên hệ nào về Bác.

“Bà mẹ chết không lâu sau khi đám tang cậu Thùy, vào cuối năm 1968. Ông Lý ráng thêm được một thời gian, nhưng bà đoán rằng sự chịu đựng đau khổ theo cái chết con trai và vợ thì quá nặng nề cho ông nên vào một đêm, ông đã ngủ luôn, không thức dậy nữa. Bà đã từng dự tất cả các đám tang trong gia đình họ.”

Người đàn bà ngừng một chút, đưa tay che miệng như cố ghìm tiếng thổn thức: “Thật là tội nghiệp!”

Tôi ngồi im, nghe ngấm vào tim những điều vừa biết. Sự tĩnh lặng vẫn bao trùm Dalat, êm đềm mát mẻ, khác hẳn với điều tôi thường cảm nhận ở Calif. Sau khi mẹ tôi chết, sự tĩnh lặng của căn nhà cơ hồ như đè trĩu trên tôi cái gánh nặng của cô đơn và đau khổ.

Đã gần 2 giờ sáng. Tôi uống hợp sữa cuối cùng, nhai nhai những hạt đường đọng lại dưới đáy ly, trả tiền và bảo bà chủ quán giữ phần tiền thừa. Bà nói cảm ơn và nhắc nhở tôi phải cẩn thận cho chính mình.

Khi tôi đứng lên từ ghế, bà đưa tay nắm chặt tay tôi, như thể một liên hệ đã được nối chặt giữa cả hai qua cái chết của những người vừa được đề cập. Tôi gật đầu, bước đi. Một cặp tình nhân tay trong tay xà xuống nơi bàn. Họ vừa cười với người đàn bà mỏng mảnh vừa gọi hai ly sữa đậu nành.

Một luồng gió lạnh buốt thổi vào mặt, tôi kéo khăn quàng sát cổ và đút sâu hai tay vào túi áo khoác rồi bước nhanh trên đường Thành Thái hướng về căn phòng khách sạn rẻ tiền của mình. Có lẽ giấc ngủ sẽ chìm đi giùm tôi hết các cái ám ảnh này mà thôi.

~*~

Ngay cả giữa lúc chiến tranh tràn ngập, các buổi sáng ở Sài Gòn vẫn còn giữ được sự êm đềm của nó. Không khí nóng sốt. Những con đường ứ tràn sự sống. Các người bán hàng khuya đã dọn dẹp xong quang gánh, thế vào đó là các người bán trái cây, hoa quả ban ngày.

Chuyến xe buýt cũ kỹ chất đầy các người lính ngủ gà ngủ gật, lăn bánh trên con đường khúc khuỷu. Còn Thùy, trọn đêm qua vẫn không chớp mắt được giấc nào. Anh nhìn cảnh trí quen thuộc hai bên đường, trong khi tên nàng, cái tên

đẹp nhất trong số các cái tên con gái trên đời, vang vang dịu dàng giữa trái tim anh: *Mây!*

Anh lảng lảng nhớ lại bữa sau cùng gặp nàng. Một kỷ niệm xảy ra đã từ sáu tháng trước trong lần về phép cuối thời gian đang còn thụ huấn quân sự. Đạo đó, anh thường trải qua hai ngày phép cuối tuần tại căn nhà của Phong ở Sài Gòn thay vì đáp xe đò bốn tiếng đồng hồ về Dalat. Phong là bạn thân của Thùy và là anh trai của *Mây*.

Bữa đó, căn nhà Sài Gòn vô cùng yên tĩnh. Cái hộp đàn guitare quen thuộc đang để mở, cạnh cửa sổ. Thùy ghé ngồi nơi chân giường Phong, bắt đầu khảy nhỏ nhỏ từng note nhạc mỏng. Từng note, từng note. Âm thanh của bản nhạc *Stranger on the Shore* dội lên giữa căn phòng bóng tối còn đầy. “*A! Anh Thùy!*” Giọng nói nhỏ nhẹ của *Mây* chứa đầy ngạc nhiên; và bây giờ nhớ lại, anh nhận ra không chỉ ngạc nhiên, mà còn có cả niềm thú vị trong ấy nữa. Nàng vừa mới từ Nha Trang trở về Sài Gòn. Anh ngược nhìn lên. Anh sáng ban mai len lén bò vào phòng, đậu lại trên hai má và mi mắt nàng. Ngay giây phút đó, thật không sao ngờ được, tự dưng Thùy thấy như bị rút sâu trong đôi con ngươi đen nhánh; lại còn sâu hơn nữa trong vòng tay ôm tưởng tượng, trong nụ hôn mà anh từng đợi chờ ao ước bấy lâu.

Chiếc xe chồm nhẹ khi trườn qua các ổ gà lồi lõm. Trái tim Thùy gõ nhịp đều theo vòng quay của các bánh xe, vang vang bên tai là giọng nói nàng, lập đi lập lại. “*A! Anh Thùy!*” Ngón trỏ của anh cứ xoáy mãi vào cái lỗ rách trên ghế ngồi của mình, trong óc hình dung đến khuôn mặt nàng. Mọi góc cạnh trên đôi môi nũng nịu làm thành nụ cười nhưng không hẳn là cười; sống mũi thanh thanh khiến anh cứ như muốn đặt ngón tay mình trên đó mà vuốt vuốt; những sợi tóc rối bay bay trên vầng trán rộng. Tất cả mọi sắc nét trên đôi lông mi và luôn cả những nếp nhăn khi cười trên khuôn mặt nàng in hẳn trong trí tưởng anh. Nhưng trên hết, vào những đêm dài như vô tận của cái xứ *Quảng* ẩm ướt ấy, giấc ngủ thường không kéo đến, thì chỉ đôi mắt đen sáng ngời của nàng mới chính là hình ảnh giúp anh tránh xa cái điều muốn kẻ cây súng vào giữa trán mình mà thôi.

Anh chợt ngại ngừng khi sẽ gặp lại nàng; một nỗi lo âu và hốt hoảng đầu đầu. Kể từ sáu tháng qua, sau khi Phong đã cho phép viết thư gửi nàng, anh cảm thấy như *Mây* trở nên gần gũi với anh hơn. Chưa hề một lần qua những lá thư mà anh nói rõ tâm lòng mình, nhưng anh tin rằng nàng đã hiểu. *Mây* vốn là người nhạy cảm hơn các cô gái cùng tuổi anh từng gặp. Dù rằng nàng không một lần đề cập đến mối tình sâu đậm anh đang che giấu (đồng thời anh cũng muốn phớt lờ chút ít giữa những giòng thư dè dặt), nhưng anh biết rằng nàng đã thấu suốt những gì đang làm xao động trái tim anh.

Anh không biết sẽ phải làm gì khi gặp nàng. Hầu như hoàn toàn rối loạn khi chuyến xe đưa anh đến càng gần hơn với nàng. Anh nhớ lại những cuốn phim Mỹ đã xem. *Clark Gable* đã từng ôm hôn *Vivien Leigh* trong một giây đam mê nồng thắm. Có thể anh cũng... Ô mà không, anh không thể làm thế. Người ta không thể hành động như trong phim ảnh Mỹ ở Việt Nam. Những điều như vậy chỉ xảy ra ở Mỹ!

Thùy cũng không thể tưởng tượng đến cách đối xử sỗ sàng với nàng. Con người nàng mong manh quá! Chỉ nội một cử chỉ mạnh mẽ, dù điều đó đến từ một người đàn ông lịch sự, cũng đủ làm tổn thương nàng. Không, giây lát gặp

nhau của họ sẽ thật âu yếm dịu dàng. Anh muốn rằng đó sẽ là điều khiến nàng vui mãi mỗi khi nhớ lại kỷ niệm buổi nay.

Chiếc xe từ từ ngừng lại trước căn nhà nhỏ trên đường Yên Đổ. Thùy đeo lên vai cái ba lô và lần về phía cửa trước.

“Nhớ cho tao gửi lời thăm người đẹp Sài Gòn nghe?”, cái giọng ngái ngủ của Tâm, bạn anh, bật lên từ phía sau lưng ông tài xế.

Những tiếng cười nhẹ từ những người bạn đã thức hẳn vang lên.

Thùy đưa tay vỗ nhẹ đầu Tâm:

“Ngủ tiếp đi, thằng khỉ! Hai tuần nữa tao lại gặp mày!”

Rồi gật đầu chào ông tài xế, anh nhảy xuống khỏi xe.

Chiếc xe lăn bánh, để lại một đám bụi mù đằng sau. Thùy dừng lại giây lát, nhìn quang cảnh ngôi nhà, nhà của nàng: một ngôi nhà gạch đỏ đẹp như tranh mà trong thời niên thiếu của anh và Phong, thật nhiều kỷ niệm của hai người bạn thân như hình với bóng đã từng được ghi dấu. Nó khiến anh hình dung đến những ngôi nhà đẹp trong các phim ảnh Mỹ. Hẳn nhiên, ngôi nhà của nàng nhỏ hơn và không hoành tráng bằng, nhưng anh không thể nghĩ ra điều gì về một ngôi nhà nào khác ngoài nơi ấy, đặc biệt là sau khi đã trải qua hàng thời gian dài gian khổ với đầy mồ hôi và máu của anh và đồng đội đã đổ ra.

Cánh cổng sắt mở rộng và cửa nhà đang hé ra một tí. Vọng từ bên trong, Thùy nghe tiếng cười đùa trẻ con, chắc là của Kiều và Châu, hai em gái nhỏ của nàng. Mùi cơm chiên bốc lên trong bầu không khí Sài Gòn nóng bức buổi sáng. Thùy thở sâu, tự trấn tĩnh con người, rồi đưa tay đẩy cánh cửa cho rộng ra, xong bước vào.

Cái kệ sách quen thuộc kê cạnh cửa sổ thấy càng nhiều sách hơn thuở trước. Mùi nồng thơm của khói nhang trên bàn thờ bác Muru, cha của Mây, bao phủ gian phòng trống trải trong tính chất vừa lạ kỳ vừa thoải mái thật nhiều. Giọng kêu của những cô gái nhỏ, hòa lẫn giọng nói Phong, vang ra từ những căn phòng tiếp theo sau.

Trước khi bước hẳn vào đó thì anh chợt nghe vang lên hai chữ nhỏ nhẹ “Anh Thùy!”. Giọng nói anh từng đợi chờ trong bao ngày tháng!

Anh quay về phía cái bàn vuông đặt trong bếp với một nụ cười nở hé. Nhưng rồi khi bắt gặp khuôn mặt linh hoạt của nàng, trái tim anh bỗng dừng chùng xuống, vẻ tươi vui cùng với những hy vọng tình yêu bất thần tan biến. Đôi bàn tay anh nóng hực. Cái ba lô trên vai trở nên càng nặng trĩu hơn đến như không thể chịu nổi. Cái quai tuột xuống khỏi cánh tay, rơi trên sàn nhà tạo thành một tiếng động khô khan.

Ngồi cạnh Mây là một thanh niên cao lớn mặc quân phục, vai đeo lon Thiếu Tá. Có lẽ người này già hơn anh vài tuổi. Tự dung, trước mặt con người lịch sự áo quần kia, anh tự thấy mình giống như một gã lang thang vô định số. Cái cảm vuông trên khuôn mặt ông ta càng rõ hơn cái nét nam tính. Nhóm dậy khỏi bàn – cái bàn mà Thùy đã từng ngồi làm bài trong thời niên thiếu-, ông nhìn Thùy, nụ cười nở rộng trong cái cách đón chào anh tại chính ngay ngôi nhà mà thuở xưa anh đã từng trú ngụ nhiều năm.

Thùy ghì đôi tay run rẩy, bước về phía người đàn ông, gơ tay nắm lấy bàn tay đang đưa ra trước mặt mình.

Giọng nói Mây run rẩy:

“Anh Vũ, đây là anh Thùy, bạn thân của anh Phong, người mà em từng kể với anh. Bọn em đã gửi thư cho nhau mấy tháng nay rồi.”

Nàng quay về phía Thùy, đưa tay ra:

“Anh khoẻ không, anh Thùy? Sao anh về sớm một tuần vậy?”

Thùy vòng tay ôm đôi vai mỏng mảnh của nàng rồi vội buông ngay:

“Anh được phép về sớm.”

“Miễn Trung lúc này ra sao, anh Thùy?”, giọng nói thân mật của Vũ vang lên.

Nếu gặp nhau trong một hoàn cảnh khác, chắc họ đã là bạn tốt của nhau, Thùy tự nghĩ. Con người xa lạ cao lớn này khiến anh tưởng đến các chiến hữu của anh: những kẻ yêu đời và thoải mái.

Thùy, với một cái cười buồn bã, đáp nhẹ:

“Mọi chuyện vẫn thế. Đơn vị tôi đang còn chống đỡ được.”

Một nỗi tin tưởng miễn cưỡng tràn ngập căn phòng theo những lời Thùy vừa nói. Vũ cười, cái cười thóa mãn, đôi mắt sáng lên một tình bạn thông cảm. Anh ta bắt đầu kể về tình hình phía đồng đội của mình ở Củ Chi, nơi có nhiều lính Mỹ đang trú đóng.

Thùy cảm nhận đôi mắt to sâu của Mây đang chăm chú nhìn mình, trong cùng lúc với nỗi buồn trong tim anh thấm vào nụ cười đang dần trôi tuột khỏi đôi môi.

~*~

Ngồi bật dậy trên tấm nệm mỏng, tôi quỳ lên hai gối nhìn ra ngoài đường phố. Tiếng rao của người đàn bà bán những gói xôi được túm lại trong lá chuối xanh với những bọc chè treo lủng lẳng nơi đầu gánh, vang vào phòng khi cánh cửa sổ mở ra. Cả con người tôi được cuốn lại trong tấm màn cũ kỹ có điểm những cánh hoa màu vàng và trắng trong khi ló đầu ra ngoài ánh nắng ban mai. Làn sương xám của đêm trước được thay thế bằng những giọt sương mỏng. Tôi nhìn xuống các con người nhỏ bé đang di động trên những chiếc xe gắn máy, hầu hết có lẽ đang đi đến các quán để uống cốc café đen đầu tiên trong ngày. Bên kia đường, đập vào mắt tôi là một tấm bảng được viết bằng ba thứ ngôn ngữ Việt-Tây-Mỹ trộn lẫn và chính tả sai be bét: “Việt Hưng: Restraunt de Family”. Rồi cười thầm nhớ lại sự bực bội của mẹ tôi bất cứ khi nào nhìn đến tấm bảng kia.

Tôi hít sâu vào người cái mùi thân thuộc của những mùa nghỉ hè ngày thơ tại nơi này. Cứ mỗi mùa hè từ khi tôi lên tám cho đến hai năm về trước, tôi hầu như trải qua những buổi sáng tháng Sáu, tháng Bảy và tháng Tám ngay trong chính quang cảnh hiện tại. Và bây giờ, lần đầu tiên, tôi thức dậy một mình. Tôi thở dài, dựa người trở lại trên giường, mệt mỏi và ngái ngủ.

Dù đã về VN từ hơn một tuần qua, nhưng đêm và ngày của tôi vẫn cứ bị rối loạn giữa giờ khắc của hai vùng San Jose và Dalat. Ba ngày trước, tôi đến Dalat, giấc ngủ thường không tìm tới với tôi mà chỉ đi vòng quanh thành phố với những kẻ khác; điều đó lại càng đẩy tôi sâu hơn trong những suy nghĩ về mẹ tôi và về Bác Thùy.

Tôi nhồm dậy khỏi giường, kéo theo tấm chăn dày rơi xuống trên sàn, rồi lê chân tới cái bàn nhỏ đặt cạnh phòng tắm, cầm cuốn sổ lên. Cái bìa màu xanh lá cây đã từng sáng bóng khi còn mới, giờ chỉ đung đưa lớp vòng cuốn bằng i-nốc nơi cạnh gáy. Giở từng trang nhẵn nhúm có viết đầy những ý tưởng đột xuất và các kỷ niệm nho nhỏ hằng ngày bằng nét chữ viết tay mà chỉ mỗi tôi

mới đọc được, đôi mắt tôi dừng lại nơi tấm ảnh nhỏ với hai màu đen trắng. Tấm ảnh được cẩn thận dán vào ngay giữa cuốn sổ, bên dưới, một lá thư đã cũ vàng cũng được dán lên.

Không muốn nhìn đến sự bừa bãi của chăn và giường, tôi tuột người trên sàn, bắt đầu đọc lại lá thư.

Quảng Ngãi ngày 2 tháng 3/1968.

Mây,

Trời mưa đã được một giờ rồi. Anh đang ngồi ở một quán café viết thư này cho em. Kể từ khi gửi về em lá thư thứ nhất, anh sống trong sự chờ đợi mà không hiểu tại sao. Nhưng anh muốn em biết niềm hạnh phúc trong tim anh không thể nào diễn tả cho đủ khi nghe tiếng kêu của một người lính: “Thiếu úy, có thư của cô Mây ở Sài Gòn gửi tới”. Và cứ mỗi lần đọc lại thư em, anh đều thầm cảm ơn em mãi.

Bây giờ anh mới cảm thấy mình là lính, ăn giữa trời, ngủ lộ cốt, luôn luôn bất ly thân với khẩu M16 và một dây đạn. Bàn tay mà Mây khen là đẹp, lúc này phải luôn ghì khẩu súng, ngón trỏ hờm sẵn nơi cò, bao giờ cũng trong tư thế sẵn sàng xông trận, thêm cái nón sắt trên đầu. Em hẳn sẽ phải cười xòa nếu nhìn thấy anh lúc này bởi chỉ mỗi em mới biết rằng anh không phải là kẻ cứng rắn như bề ngoài hiện tại của anh.

Anh về thay người bạn chỉ huy trung đội nổi tiếng này, bởi anh ta đã “hy sinh vì tổ quốc”. Nghe nói, trong các cuộc tấn công, anh ta luôn dẫn lính chạy đầu với một nghị lực mà anh không mong với tới. Bây giờ, anh đang ngồi uống một cốc rượu để tưởng nhớ Nhung, một đồng đội đã chết.

Đã gần sáu giờ chiều rồi mà trời mưa vẫn chưa dứt hột. Ông chủ quán già là người Nam, nên rất thích bọn anh. Ông hỏi anh: “Nửa thôi, Thiếu úy?” Anh cười: “Một chai nữa Ba à.” Ông đã già và vui tính nên bọn anh ai cũng gọi ông là Ba.

Mới đây anh bắt đầu tin dị đoan. Vậy nếu có thể, em gửi cho anh một vật nhỏ để anh mang trong người làm bùa hộ mệnh. Nghe em!

Anh ngừng bút, trời đã tối rồi. Cho anh gửi đến Phong và gia đình lời thăm hỏi của anh. Anh rất mong thư em.

Nguyễn Ngọc Thùy.”

Tôi thờ dãi, có không nghĩ đến cái chiều cao nguy hiểm mà niềm hy vọng của Bác đang đập lại trước khi Bác hiểu ra là chẳng có gì hết. Dù đã đọc xấp thư của Bác rất nhiều lần, bằng số lần Bác từng đọc thư cô Mây thì tôi vẫn cứ mang cảm giác bực bội dành cho Mây, người con gái đã làm tan nát trái tim Bác, đến nỗi đây Bác trở lại chiến trường với một lớp mây mù tuyệt vọng trong tim. Và rồi, giật mình ngạc nhiên khi chợt nhớ rằng cô Mây của bốn mươi năm trước chính là mẹ tôi. Trong óc tôi, người con gái tên Mây của thời gian xa cũ và người-đàn-bà-mẹ-tôi, là hai cá nhân hoàn toàn khác, sống trong hai thế giới riêng biệt. Điều tương đồng duy nhất của họ là cùng bước đi trên một đường đời nhưng ở hai thời điểm khác nhau.

Đôi mắt tôi lại trở về với tấm ảnh. Từ khi mẹ chết, mỗi lần nhìn đến tấm ảnh này, tôi đều không thể không rướm lệ. Nhưng hôm nay, sự chú tâm của tôi chỉ là dành cho những khuôn mặt đã phai tàn của thuở ngày xưa.

Trong ảnh, hai người, một nam một nữ đang ngồi nơi một cái bàn đầy thức ăn. Người con gái cúi đầu nhìn xuống như thể muốn tránh cái ống kính của người chụp ảnh. Khuôn mặt nàng có rất nhiều nét giống với tôi: cũng mái tóc rối, dây buộc rủ bên dưới cái nón đậm màu; cũng cái trán cao và rộng đó; cũng cái cười nũng nịu đó. Chỉ mỗi đôi mắt mới thấy rằng có phần khác với đôi mắt tôi. Chúng vừa to vừa sâu, ánh ngời sáng đến nỗi tôi có thể soi được bóng mình mỗi khi nhìn vào đôi mắt ấy. Nàng là người mẹ 19 tuổi của tôi, con người đang đứng trên chóp đỉnh của thời tuổi trẻ xinh tươi.

Người thanh niên ngồi cạnh bên nàng. Một mảng tóc nhỏ nơi đỉnh đầu đang chìa lên như thể không chịu nghe lệnh phải xẹp xuống. Góc cạnh nơi cái miệng khép kín của anh làm thành cái cười đang nhếch lên một cách lặng lẽ; các nếp nhăn nơi đuôi mắt hiện và sáng đưa ra cho thấy niềm hạnh phúc đang tràn ngập trong lòng. Bác Thùy lúc ấy chắc là 25 tuổi. Tôi rùng mình khi nghĩ đến cái chết không ngờ sẽ xảy ra cho Bác mấy tháng ngắn ngủi tiếp theo sau. Tôi quay sang hướng khác để tránh nhìn khuôn mặt địu dàng kia và cũng để tự chống cự ước muốn nhìn vào những ngón tay dài đang cầm đôi đũa, những ngón của đôi bàn tay rất được mẹ tôi quý yêu.

Ánh sáng buổi xế trưa chiếu lên tấm màn có điểm những đốm hoa, xâm nhập vào phòng và nhảy múa trên giường tôi. Nhẹ nhàng, tôi đóng cuốn sổ, cẩn thận để không làm tưa đi thêm những mảnh giấy nhỏ vẫn còn dính trên cái bìa màu xanh lá cây. Tôi thở mạnh một hơi dài, đứng lên và đặt nó lại trên bàn viết.

Tới giờ tắm rồi. Hôm nay là một ngày quan trọng với tôi.

~*~

Mây đứng im nơi ngưỡng cửa phòng khách, nhìn chăm chú cái dáng gầy gầy của Thùy, không tưởng được rằng sao anh lại có thể vác nổi cái ba lô nặng đến vậy. Thùy đang ngồi trên cái ghế gỗ cứng đặt kề bên kệ sách, lắng nghe Phong nói về những người bạn thời niên thiếu của hai người. Mây nhận biết Phong dường như né tránh không nhắc đến tên những người bạn đã “hy sinh vì Tổ Quốc”. Cả nàng cũng thế, không thích nghe lời diễn tả cái chết của những người lính bằng cái lối giả dối ân cần để chuyển đổi điều đó thành ra những bốn phận công dân. Nàng lắc đầu như tự xóa tan khỏi trí não những hình ảnh chết chóc. Và nghĩ tới một đoạn thư của Thùy, hình dung ra cái lúc anh đang chiến đấu với những kẻ thù trên chiến trận. “Cái gì tới sẽ tới. Cái gì qua sẽ qua. Một bữa, khi trung đội anh bị địch bao vây và đạn bắn như mưa, ý nghĩ trong anh là ‘Không lẽ đời mình tới đây thì hết?’ Bọn anh mất hết liên lạc với đơn vị, vì vậy đành phải mở đường máu rút lui. Chỉ khi thấy lại đơn vị, mới tin rằng mình đang còn sống.”

Mây nhìn những ngón tay thanh nhã đang hồ hững lật ra cuốn *The Old Man and The Sea* của Hemmingway. Nàng cũng nhớ lại cái lần viết cho anh về sự thú vị của mình khi kiếm ra được bản văn này trong một tiệm sách, nơi ngày xưa họ thường cùng đi đến đó. Trong làn ánh nắng của buổi chiều sắp tắt, đôi mắt xa xôi của anh đậu hững hờ trên những trang giấy, cái đầu gật gật theo những lời Phong và chỉ đáp trả một cách nhát gừng những câu hỏi nào cần thiết.

Trong một lúc, Mây quên hết chiến tranh tàn nhẫn mà chỉ tập trung ý nghĩ trên hai người thanh niên trước mặt; một người đang hăng hái nói lên những câu chuyện, và người kia thì lắng tai nghe, y hệt như trong quãng đời vô tư của họ trước lúc chiến tranh; cái lúc Thùy chỉ là bạn thân của ông anh nàng chứ không phải là con người vừa bị nàng xé nát trái tim.

Một mặc cảm có tội tràn ngập tâm tư nàng lúc chợt nhớ lại ánh mắt đau đớn của anh buổi sáng hôm nay nhìn thấy Vũ; càng nặng nề hơn theo cái bắt tay của Thùy đưa về phía Vũ. Nhưng phải nói rằng, mặc cảm này trở thành quá độ ngay lúc bây giờ nhìn Thùy đang lắng tai nghe những câu chuyện kể của Phong; bởi vì nàng biết rõ rằng, dù là bạn thân của anh nàng thì Phong vẫn không phải là người để anh muốn trò chuyện trong lần này trở lại. Chỉ nàng, anh mới ao ước được cận kề mà thôi.

Nàng bước lặng lẽ vào phòng khách. Hai người thanh niên ngược nhìn lên. Phong ngừng nói trong khi Thùy cúi đầu nhìn xuống. Anh vừa mới tắm rửa và đang mặc trên người cái áo chemise của Phong; cái áo rộng như một vật đang bị treo lơ lửng trên thân hình gầy guộc; màu trắng của nó làm đậm đà hơn cái màu nâu râm nắng từ hai cánh tay anh.

“Anh Thùy”, nàng ngập ngừng, e dè từng chữ. “Em định đi mua sách, anh có muốn đi cùng em không?”

Thùy mau mắn nhồm dậy, đôi mắt sáng lên niềm vui đã mất.

Phong nhanh chóng vào cuộc:

“Đi đi, Thùy. Lấy cái vespa của tao mà cỡi.”

Thùy gật đầu, vẫn không nói lời gì, chỉ mỉm cười.

Mùi thơm xà phòng tỏa ra từ mái tóc ngắn của anh trong khi nàng ngồi lên yên sau chiếc vespa. Cái chemise trắng căng ra giống như cái dù của người lính Nhảy Dù.

Phố xá vắng vẻ. Những con đường Sài Gòn không bị nghẹt trong làn khói xe cộ giống như trước; bây giờ, hầu hết dân chúng chỉ chạy xe đạp hay đi bộ.

Mây đưa tay phải lên nắm lấy vai Thùy để tự làm cho vững thế ngồi.

Anh hé miệng cười và nói:

“Lúc đang còn học ở quân trường Thủ Đức, anh Phong có giới thiệu với anh một cô gái tên Uyên. Khi đi chơi với nhau bằng chiếc vespa này, cái bụng anh ấm vì cô ấy quen ôm eo éch. Bây giờ, cái vai ấm nhưng bụng lại thấy lạnh lạnh, trống trơn.”

Không muốn cho Thùy thêm hy vọng vô ích, Mây im lặng. Nàng đã làm anh đau đớn đủ rồi bằng những lá thư, dù trong óc nàng, đó lại là những lá thư vô tội và cao thượng.

Họ trải qua trọn buổi chiều bên nhau nơi nhiều tiệm sách để kiếm những tác phẩm hay. Anh kiên nhẫn đợi nàng ở cửa tiệm trong khi nàng cứ mãi giờ từng trang này qua trang khác, bụi bám đầy trên mặt bìa sách.

Lúc ra xe, Thùy ngoái đầu về phía sau, tỏ bày trong ánh mắt thơ trẻ:

“Mây, em có muốn đi ăn kem ở quán Áu Lạc không?”

Trái tim Mây đập mạnh. Nàng lặng lẽ đáp, gần như thì thầm:

“Không anh ạ. Em chỉ muốn đi về.”

Thùy cúi đầu, không nói lời nào nữa và nổ máy xe.

Buổi chiều hôm đó, thay vì dùng cơm cùng gia đình Mây, anh và Phong đã đi uống rượu cùng vài người bạn cũ.

Vào khoảng nửa đêm, Mây tỉnh dậy đi tìm nước uống. Trên lối vào nhà bếp, trên một chiếc giường đơn kê ở phòng ngang, nàng nhìn thấy Thùy đang say ngủ sau trận rượu ban chiều. Trái tim nàng tràn ngập tình thương cho con người cô đơn trước mặt; một thứ tình gia tộc chứ không phải tình yêu như anh chờ đợi bấy lâu. Cái dáng gầy gầy nằm cong như thân hình một đứa nhỏ càng làm tăng thêm nơi anh sự cô độc. Cái đầu nghiêng sang một bên, kê trên hai bàn tay chắp lại như muốn bảo vệ chúng khỏi những rủi ro có thể đưa đến. Một luồng sáng trắng chiếu vào qua cánh cửa sổ hé mở, rọi xuống trên anh. Mây nhìn khoảng tối trên đôi má Thùy và tự hỏi mình tại sao nàng lại không thể yêu anh?

Một giọng chữ trong một lá thư anh lướt suốt qua trí khi Mây nghe tiếng thở đều đều của người đàn ông trước mặt: “Chỉ mỗi em mới biết rằng anh không phải là kẻ cứng rắn như bề ngoài hiện tại của anh.” Thật vậy, với nàng, anh sẽ không bao giờ là kẻ hung bạo; không bao giờ trở nên một điều gì khác hơn ngoài hình ảnh một chàng trai tính tình nhỏ nhẹ, trong mỗi mùa hè ngày thơ vẫn cùng chị em nàng đùa giỡn trên sóng biển Nha Trang, giữa những tiếng cười vui thú. Anh là một phần của gia đình nàng, và không có gì khác hơn nữa.

Thùy hơi cựa mình, mặt hướng về phía nàng và lại tiếp tục chìm trong giấc ngủ. Đôi mí mắt anh di động nhẹ. Anh đang mơ thấy gì, Mây tự hỏi, và ngưng lại, tự đoán câu trả lời cho riêng mình.

Sáng sớm hôm sau, Mây ngạc nhiên khi thấy Thùy đang đứng trước kệ sách, quân phục tề chỉnh. Nàng hỏi:

“Anh Thùy, anh đi đâu sớm vậy?”

Anh mỉm cười buồn bã:

“Anh đang sắp trở ra Quảng Ngãi. Trước hết là về Dalat thăm ông bà cụ. Anh chờ em dậy để từ giả.”

Sự đau đớn vậy chụp cả con người Mây. Thân hình nàng tê cứng như chôn chân tại chỗ. Thùy đã từng viết rằng sẽ chờ gặp chị em nàng ở Nha Trang để cùng trải qua mùa nghỉ hè nơi vùng biển, trước khi trở lại vùng đất đầy khói lửa. Nhưng lúc này, trong khi những ngón tay cứ lần giờ từng trang sách rút từ trên kệ, anh không hề nhắc gì đến tên thành phố ấy, và đôi mắt cũng không một lần nhìn đến Mây.

Cố gắng hết sức để che giấu sự buồn bã vì cuộc ra đi bất ngờ của Thùy, Mây đứng lặng bên anh. Thùy rút ra một tác phẩm của Hemmingway mà hơn một lần trong ngày hôm trước, anh đã đọc, rồi hỏi nhỏ:

“Anh có thể mượn cuốn này đem theo?”

Mây gật đầu một cách tuyệt vọng. Thùy nói khẽ:

“Cảm ơn em”

rồi theo Phong ra xe, cái ba lô nặng lại được vác lên vai.

Mây đứng nhìn theo, bắt đầu cảm nghe nhưng nhớ cái màu áo xanh lính trận đã bạc màu. Nàng đợi anh quay nhìn lại lần cuối. Nhưng điều ấy không bao giờ còn xảy ra nữa.

~*~

“Bé muốn đi đâu?”, ông xe ôm hỏi dồn dập. Mái tóc dơ bẩn của ông ta được lấp đi dưới cái nón kết; vạt mỏng nhỏ thoát ra khỏi vành mũ, rủ xuống

chân mày, che phủ một phần đôi mắt hí, tạo nên càng nhiều hơn nơi ông một sự gian xảo rất đáng ngờ.

Tôi bỏ ngoài tai cái giọng khó chịu của ông ta, tiếp tục giữ cuốn sổ tay yêu cầu để tìm cái địa chỉ cậu Phong đã ghi cho. Một lúc trôi qua, tôi mới nói với ông:

“Xin đưa tôi đến Nghĩa Địa Thánh Mẫu.”

Người tài xế nhả hai cánh mũi và quẳng điều thuốc lá xuống đất, lấy chân đi lên trên nó. Tôi cẩn thận đặt cuốn sổ vào trong cặp sách rồi ngồi lên cái yên bọc da, sau lưng ông ta. Chiếc xe được nổ máy, lướt nhanh qua mặt các người đi bộ và những chiếc khác. Không muốn bị xấu hổ nếu bị ngã khỏi xe, và cũng không muốn đụng chạm đến thân thể người tài xế khó chịu này, tôi giờ cả hai tay cầm lấy thanh sắt chắn giữa yên xe, ngăn cách ông ta và tôi.

Hôm nay là ngày Mồng Một tháng Tám. Bác Thùy chết đúng 40 năm xưa. Tuần lễ sau khi Bác Thùy chết, người đồng đội tên Tâm đã kể cho gia đình Bác nghe những gì đã xảy ra. Những người lính dưới quyền báo cáo an toàn, kẻ địch đã rút đi hết; nhưng không ai biết tại sao Bác Thùy lại một mình tiến ra giữa vùng cấm địa. Bác là sĩ quan chỉ huy, đâu cần phải làm sự thăm dò như thế. Tuy vậy, trước khi mọi người biết ra hành động này của Bác thì một tiếng nổ long trời vang lên, làm rung chuyển cả lô cốt. Ngay khi ấy, Bác chết tức thì.

Những ngôi nhà và cửa tiệm bắt đầu ít dần hơn trên con đường vắng tanh dẫn tới nghĩa địa. Đầu óc tôi trôi theo làn gió, lang thang suốt qua những câu hỏi. Tôi nghĩ về mẹ tôi trong buổi sáng bác Thùy tử nạn. Với bà, đó chỉ là một buổi sáng như mọi buổi sáng bình thường. Và với bà, khi ấy Bác Thùy vẫn còn sống, còn thờ và còn có cuộc đời, làm sao có thể ngờ rằng thân xác vụn nát của Bác đang bị đặt chung trong vô số những xác chết khác. Bà không nhận được tin này cho mãi đến tuần sau. Trong tuần trước đó, bà sống từng ngày đơn giản với ý nghĩ rằng Bác đang còn hiện hữu. Cái chết, mặc dù không ai tránh được, vẫn là điều gây kinh khủng cho con người, ngay cả trong lúc chiến tranh.

Tôi cố gắng tưởng tượng cảm xúc của mẹ tôi ra sao khi nhận tin dữ. Nhưng tôi ngừng lại không nghĩ tiếp, bởi biết rằng sẽ không bao giờ có thể đo lường nỗi sự khiếp hãi và mặc cảm có tội mà mẹ tôi đã trải qua.

Trong khi chiếc xe phóng qua mặt những đứa trẻ có mái tóc dơ bẩn rồi bù đang chơi đùa trên những con đường đất, tôi nhắm mắt và ráng nhớ lại cái cách mẹ tôi kể cho nghe câu chuyện của bà.

~*~

Bất ngờ, tiếng kèn trompette vang lên giữa làn không khí mát mẻ của một ngày Dalat. Mây đứng lặng, nghĩ thầm sẽ viết kể cho Thùy nghe về những âm thanh tuyệt diệu của thứ nhạc khí mà anh từng mến yêu. Những lời thư đang được khởi sự viết trong óc thì chợt một cảm giác rùng mình đổ ập xuống giữa trái tim Máy. Sự nhận biết bất thần đập mạnh vào ngực nàng như một cú đâm dữ dội: Cái mớ thịt vụn đang đặt trong quan tài kia chính là của Thùy, người thanh niên trẻ trung và mạnh khỏe, chứ không phải của một người già nào.

Thùy đã chết. Nàng không thể ngờ như thế. Không bất cứ ai ngờ được. Mới tuần lễ trước, Thùy ngồi ngay chỗ đó ăn một trái táo. Nhớ không Máy? Anh ấy đang cười. Nhớ không Máy? Anh chờ mình đi phố Sài Gòn mua sách. Mới tuần trước thôi mà. Không thể nào. Anh chưa chết. Đây là một điều không thật...

Tuy nhiên lúc cái quan tài bọc kềm được đưa về, không ai còn có thể phủ nhận nỗi sự kiện đau lòng này. Đó chính là anh, kẻ đang làm cho mọi người phải khóc. Cái xác trong quan tài chính là của anh, đôi chân không còn di động, đôi mắt dịu dàng nhắm lại muôn đời, trái tim vĩnh viễn không còn rung lên nhịp thở. Còn cánh tay anh? Cánh tay rám nắng mà chỉ mới mười ngày trước đó đã vòng quanh thân hình nàng trong khi trái tim anh hoàn toàn vỡ nát. Cánh tay có những ngón dài thanh nhã chưa từng một lần nắm lấy tay nàng, giờ bay phăng mắt theo tiếng nổ trên một bãi chiến trường vương vãi máu me. Hết.

Người mẹ bé nhỏ của anh nắm chặt bàn tay Mây và không ghìm nổi những tiếng thốn thức. Người cha dáng hình bệ vệ, tinh tình vui vẻ hoạt bát, giờ biến thành con người ủ rũ, đau khổ và tuyệt vọng trước quan tài con trai.

Đứng xa xa về phía sau là một người con gái lạ, mái tóc đen dài láng mượt xõa xuống trên đôi vai đang run rẩy, y hết một tấm mạng phủ màu đen. Giọng khóc lớn như xé ruột gan của cô làm át đi tiếng khóc những người khác trong vũng không gian im vắng. Những giọt lệ liên tục chảy xuống trên khuôn mặt tưởng chừng không bao giờ ngưng được. Một bàn tay cô nắm chặt cái thẻ bài của Thùy tưởng như muốn in hẳn cái tên anh vào trên chính thịt da cô. Cô yêu Thùy, mọi người ai nấy đều biết; nhưng họ cũng biết thêm rằng đó chỉ là một mối tình đơn lẻ về phía cô.

“Thuở trước thay vì dành tình yêu cho em mà lại dành cho cô ấy, có lẽ anh sẽ được hạnh phúc hơn”, Mây vừa nghĩ thầm một cách cay đắng vừa nhìn một ông cụ dẫn người con gái đi, mái tóc mịn màng bay lất phất sau lưng. Âm vang tiếng khóc rộn mình của cô ta trộn lẫn với sự hối hận trong tim Mây đã khiến nàng thấy gần như ngộp thở.

Đôi mắt Mây vẫn ráo khô giữa làn khói nhang và bụi bặm bốc lên từ những bàn chân lui tới. Lướt qua óc là *It's now or never*, bản nhạc Thùy thường hát cho chị em nàng nghe bằng thứ tiếng Mỹ không chính xác thời gian còn ở Sài Gòn. Bây giờ, nhìn những nắm đất khô được quăng vội xuống trên nắp quan tài, nàng mới bất thần nhận ra rằng những lời hát kia đã chính là những lời âm thầm bày tỏ một cách thật tế nhị mối tình câm lặng của anh

*“It's now or never
Come hold me tight, kiss me, my darlin
Be mine tonight!
Tomorrow will be too late
It's now or never, my love won't wait.
When I first saw you with your smile so tender
My heart was captured; my soul surrendered
I'd spend a lifetime waiting for the right time
Now that you near; the time is here at last..
It's now or never
Tomorrow will be too late!...”*

*(Bây giờ hoặc không bao giờ nữa
Hãy đến ôm anh, và hôn anh, em yêu!
Xin thuộc về anh đêm nay
Ngày mai tất cả đều đã muộn,
Bây giờ hoặc không bao giờ nữa,
Anh không thể chờ đợi lâu.*

*Thoạt gặp em với nụ cười ngọt dịu
Trái tim anh rung động, tâm hồn bị vây chụp bất ngờ
Anh đã để trọn đời cho giây phút ấy
Và cuối cùng em đã đến với anh.
Bây giờ hoặc không bao giờ nữa
Ngày mai, tất cả đã muộn trễ rồi!*

Ngày mai, tất cả đều đã muộn trễ! Nếu hay rằng anh sẽ chết, Mây hẳn sẽ sẵn sàng nhận lời mời đi với anh đến tận chân trời góc biển dù chỉ để ăn với nhau một bữa kem. Giá như nàng biết!... Nhưng cái giây phút đó, bây giờ, đã vĩnh viễn trở thành “ngày mai”. Và đã quá muộn rồi!

Xin hãy tha thứ cho em! Tha thứ cho em...

~*~

Tôi nhìn ông tài xế gầy như que củi và lập lại trong sự ngờ vực:

“30.000 đồng hả chú?”

Ông gật nhẹ đầu trong cái cười giả lả:

“Đúng rồi, bé, đường xa mà!”

Tôi biết ông nghĩ tôi là một cô Việt Kiều ngu ngốc nhưng mặc kệ. Tôi không muốn biến cái ngày hôm nay trở thành đơ bản chỉ vì một cuộc cãi vã nhỏ mọn với một kẻ lạ. Tôi trả tiền và bước dài trên con đường đất, hy vọng rằng sẽ không bao giờ gặp lại khuôn mặt đều đặn của ông ta.

Ngôi mộ Bác Thùy nằm bên dãy cuối của phía đối diện. Cái bia đá trông đơn giản, sạch sẽ với hàng chữ ghi trên đó:

Nguyễn Ngọc Thùy

Sinh tại Dalat ngày 9/10/194

Tử trận tại Quảng Ngãi ngày 1/8/1968

Tôi ngồi xuống trước nấm mộ, cẩn thận để không phải đụng chạm đến các ngôi mộ khác. Rồi lôi ra từ trong túi sách một bó hoa marguerite đã bị héo đi chút ít. Cũng lôi một hộp kem dâu đã bị chảy thành nước, vài tấm giấy lau miệng, hai cái chén nhỏ màu đỏ và hai cái muỗng bạc, rồi đặt tất cả các thứ ấy trước nấm mộ Bác Thùy. Một người canh nghĩa địa đang cắt cỏ phía đằng xa, ngừng tay, ngừng lên ngó về phía tôi tôi, dáng vẻ bối rối.

Tôi nhìn vào tấm bia, không biết bắt đầu ra sao. Hít một hơi dài vào buồng phổi, tôi nói nhỏ:

“Con xin chào Bác Thùy!”

Một cơn gió nhẹ lướt qua gò má, giống như một linh hồn vừa đáp lại lời tôi.

“Con chưa bao giờ gặp Bác, nhưng con cảm thấy rất gần gũi với Bác vì mẹ con đã kể cho con nghe về Bác rất nhiều,” tôi cắn môi, cảm thấy ngượng một chút.

“Hôm nay là ngày giỗ thứ bốn mươi của Bác. Con không biết ngày này của bốn mươi năm trước có phải là xứng đáng không cho Bác, nhưng với con bây giờ lại là một ngày rất đáng nhớ.”

Tôi cầm bó hoa đặt lên đầu mộ, cạnh bên cái tên của Bác, và tiếp:

“Con đã hái bó hoa này sáng nay trong vườn khách sạn. Đó là loại hoa mẹ con yêu thích nhất, chắc Bác cũng đã biết.”

Tôi ngừng một chút, cố gắng kiếm thêm những gì khác để nói lên với Bác.

“Con tiếc là những cuống hoa đã bị gãy. Con phải bỏ nó vào cặp sách vì không muốn những cánh lá của nó bay đi. Nhưng, thà cánh lá bay đi còn hơn là cuống hoa bị gãy, phải không Bác?”

Tiếng chim riu rít trên những cành cây vang suốt trong không gian tĩnh mịch giống như những tiếng cười khúc khích.

Chợt nhớ rằng hộp kem có lẽ đã biến thành một tô súp, tôi cẩn thận đặt nó trên tấm khăn lau miệng, mở nắp hộp ra. Lớp kem lúc bấy giờ trở nên là nạn nhân của luồng khí nóng chung quanh, tan ra thành nước. Tôi dùng muỗng múc kem rót đầy hai cái chén, rồi đặt trên nắp mộ. Xong, nhích lùi lại một chút, tôi nhìn vào nấm mộ, như thể có ai đang ngồi đối diện với mình.

“Trước khi mẹ con chết, bà đã kể con nghe câu chuyện ngày phép cuối cùng của Bác. Con xin lỗi giùm cho mẹ là đã không nhận lời mời đi ăn kem của Bác. Con không biết nói sao bây giờ ngoài sự việc cùng ngồi xuống ăn với Bác một cốc kem.”

Tôi trầm ngâm một lúc, xong nói thêm:

“Giùm cho mẹ con!”

(Cali, May 17/2008)

[]